

Jord- och skogsbruksministeriet i Finland
kirjaamo@mmm.fi

2017-02-24

ÖVERSÄTTNING

Yttrandebeväran JSM 142/04.04.03.01/2017

YTTRANDE OM FÖRHANDLINGARNA MELLAN FINLAND OCH SVERIGE ANGÅENDE TORNEÄLVENS FISKESTADGA 2017

Jord- och skogsbruksministeriet ber yttranden om de årliga förhandlingarna mellan Finland och Sverige som berör Torneälvens fiskestadga, som är en väsentlig del av gränsöverenskommelsen från 2010.

Kommissionen konstaterar att havsöring i Torne älvs vattenområde är fortfarande ytterst utrotningshotad, sikbeståndet har minskat, sikarna har blivit mindre i storlek och sikens vandring skjuts. Laxebeståndet har ökat kraftigt under de senaste åren, men samtidigt ökad sjukdomsdödlighet på lax och andra fiskarter i älven och i havsområdet bevisats i tre år.

Fiskestadgans utgångspunkt är att skapa en rättvis och skälig balans mellan fiskbestånd och nyttjandesynpunkt. Fiskeförvaltning bör sträva efter långsiktig förvaltning som tar hänsyn till skydd av fiskbestånden, hållbart nyttjande av fiskeresurserna och hela gränsregionens intresse i enlighet med syfte med gränsälvöverenskommelsen.

Fortvarande aktuellt med försiktighetsprincip

Under de senaste tre åren har ett stort antal döda fiskar påträffas i Torne älv och dess biflöden samt i Bottenviken. Oavsett forskningsinsatser är den grundläggande orsaken till fisksjukdomar ännu inte fastställd. Bland annat på grund av sjukdomsproblematiken anser gränsälvskommissionen att försiktighetsprincipen ska styra mellanstatligt beslutsfattande om fiskeregler även för kommande fiskesäsong. Sjukdomsfrågan måste tas på allvar och följas.

Syfte med överenskommelsen mellan Finland och Sverige är bl.a. att fästa särskild vikt vid skydd och hållbart nyttjande av fiskebestånden och parternas roll i skydd av fiskbestånden (överenskommelse 28§). Enligt artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention från 1982 ska stater från vars floder s.k. anadroma bestånd härrör ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd.

Tillståndsviss säsongkvot

Kommissionen anser att Finland och Sverige ska förhandla sinsemellan om möjligheten att införa tillståndsvissa säsongkvoter för lax för alla fiskegrupper inom fiskestadgans tillämpningsområde och skyldighet att inlämna fångstuppgifter. Fiskekvot för Torne älvområde är med som åtgärd i den finska lax- och havsöringstrategin.

Havsfiske

Jord- och skogsbruksministeriets förslag till startdatum för havsområde utanför Torne älvsmynning är 17 juni som enligt fiskestadgan är det tidigaste möjliga datumet för laxfiske. Ändringen gör att fisket på finsk sida börjar tidigare än förr men samtidigt bjuds lika fiskemöjligheter för finska och svenska yrkesfiskare i havsområdet vid älvsmynningen.

Kommissionen noterar att fiskestadgan begränsar startdatum för fisket. Startdatum för havsfiske kan inte tidigareläggas med nationella bestämmelser utan att öppna själva gränsälvöverenskommelsen. *Senareläggning* av startdatum är möjligt i överenskommelse mellan länderna och sedan med nationella bestämmelser (fiskestadga 11§).

Kommissionen understryker i detta sammanhang att de föreslagna förändringarna om finsk laxfiskereglering (JSM 147/01.02/2017) har en betydande inverkan på fiskbestånd och fiske i Torne älv. Kommissionen ger ett separat yttrande om reglering på laxfiske.

Håvning av lax, spinnflugafiske

Kommissionen har inga invändningar mot håvning av lax under hela juni månad. Traditionellt håvfiske är begränsat med tanke på den totala mängden av fångad lax i Torne älv och havsområdet men den bär lokala kulturella värden.

Begränsningar på fiske med spinnfluga behövs för att skydda fiskbestånden, för fiskens hälsa och fiskekultur i övrigt.

Fiske i Kilpisjärvi och dess vattensystem nedan

Restriktioner på maskstorlek i Kilpisjärvi föreslås att bli förvaltade i nationell lagstiftning. För tydlighetens skull noterar kommissionen att fiskestadgan förutsätter att finska och svenska myndigheter gemensamt kommer överens om avvikelser från fiskestadgan som kan bestämmas nationellt. (fiskestadga 16, 11 §).

Havsöring bör fortsättningsvis frisläpps

Enligt förslaget, exklusive Kilpisjärvi (där havsöring inte förekommer), bör havsöring släpps tillbaka i vattnet död eller levande för att skydda beståndet, som under åren 2013-2016. Tillstånd för havsöring har betydlig försämrats sedan 1970-talet. Finska lax- och havsöringsstrategin konstaterar att *"Bland Östersjöländerna är statusen hos havsöringsbestånden den svagaste i Finland(..) Enligt hotbedömning av arterna i Finland (2010) har havsöringsbestånden klassificerats som akut hotade och Östersjöns laxbestånd som sårbara.* Den svensk-finska biologiska bedömningen av vandringsfiskar i Torne älv för år 2016 tydliggör läget genom att konstatera: *"Alla regler som syftar till att minska den fiskerirelaterade dödligheten är viktiga, eftersom beståndets status är fortsatt låg och bedöms ha en betydande potential för framtida återhämtning"* (Torneälvens bestånd av lax, havsöring och vandringsfisk – gemensamt svensk-finskt biologiskt underlag för bedömning av lämpliga fiskeregler under 2016).

En betydande del av dödlighet för öring sker i havsområdet innan öringen har hunnit återvända till älven för att leka.

Kommissionen uppmanar Finland i samarbete med Sverige upprätta en *återhämtnings- och förvaltningsplan för havsöring i Torne vattendistrikt* enligt den finska lax och havsöringsstrategin från 2014. Förslag till svensk lax- och öringstrategi ska iakttas i samverkan.

Sik

Bestämmelsen om fiske efter andra arter med nät fr.o.m. 1 augusti t.o.m. 14 september borde bestå. Detta ger stöd till sikbeståndets återhämtning och möjliggör att bifångster vid sikfiske undvikas.

Fångstmärke

Tanke med de föreslagna ändringar för förvaltning av laxfiske i finska Bottenviken är att införa märken/taggar för innehavare av fiskekvoter (yrkesfiskare) som ska vara fastknutna till fångade laxar. Fångstmärket möjliggör spårning av fiske vid första försäljning. Denna åtgärd finns i finsk lax-och havsöringsstrategi. Införandet av fångstmärke har tagits upp i den motsvarande svenska strategiförslag.

Fisketillsyn

Resurser för fisketillsyn i gränsälvarna och havsområdet ska säkras och stärka tillsynens närvaro i området. Tillräcklig övervakning är ett gemensamt intresse för fiskbestånden, fiskekultur och -turism, särskilt vid den viktigaste europeiska laxälven. Området omfattas av växande efterfråga på fiske och turism tack vare det förstärkta laxbeståndet. Eventuella nya restriktioner för laxfiske i Tana älv i 2017 kommer sannolikt att orsaka en märkbar ökning av fisketrycket i Torne älv. Fisketillsyn bör vara systematisk, kontinuerlig och synlig.

Uppföljning av fiskebestånd

Långsiktigt och hållbar förvaltning av fiske och fiskebestånd förutsätter tillsammans med lokal kunskap och fångstrapportering tillgång till vetenskapliga data om fiskbestånden som underlag för beslut. Bl.a. räkning av smolt och uppföljning av laxvandring i Kattilakoski ger årliga forskningsdata om tillståndet och förändringar i bestånden. Kattilakoski ger årliga uppgifter även om situationen om den ytterst utrotningshotade havsöringen.

Finland och Sverige har ansvar om fiskbestånden i Torne älv. Under de senaste åren förekommande antal döda fiskar bekräftar behov för kontinuerlig uppföljning av fiskbestånden i Torne älv.

Samordning av gränsälvsdelar i nationella lax- och öringsstrategier

Både Finland och Sverige har gjort sin egen lax- och havsöringsstrategi utan vidare samordning. Finlands lax- och havsöringstrategi för Östersjöområdet 2020 angavs som statsrådet principbeslut 16/10/2014. Sveriges förslag till strategi, Förvaltning av lax och öring överlämnades till regeringen i november 2015. Den svenska strategin har som mål att skapa en omfattande finsk-svenska fiskestrategi för Torne vattendistrikt för långsiktig förvaltning.

Gränsälvscommissionen uppmanar den finska parten till tätare samarbete med svenska fiskemyndigheter och gränsälvscommissionen. Detta för att bygga gemensam vision genom en öppen och transparent process, i samverkan med fiskare, fiskerättighetsägare, företagare och andra intressenter i området. Gränsälvscommissionen har förmåga att utveckla förmedling och tillgång av information om fisket i gränsälven samt främja samarbete.

Slutligen ställer kommissionen fråga till jord- och skogsbruksministeriet om bedömning av eventuella behov att ändra laxfisket (i Torne vattendistrikt) när utredning om laxfiskerättigheterna av Lapplands universitet har publicerats 2015, samt om utredning av samernas rätt till laxfiske i älvar som mynnar ut i Östersjön i samernas hembygdsområde (nationell lax- och havsöringsstrategi, mål 2, åtgärder). Dessa frågor borde klargöras för att möjliggöra utveckling av gemensam gränsöverskridande fiskeförvaltning när intresse för Torne älvs fiske växer samtidigt när klimatförändring förutsätter anpassning och återhämtningsförmåga vid bemötande av miljöutmaningar vid de nordligaste vattendragen.

FINSK-SVENSKA
GRÄNSÄLVSKOMMISSIONEN

Johan Antti
ordförande

Timo Jokelainen
vice-ordförande

Virve Sallialmi
sekretarare

FÖR KÄNNEDOM

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
Länsstyrelsen i Norrbotten
Havs- och Vattenmyndigheten